

KOPI

KL
Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man-tors 9-16, fre 9-15

Underskriftskrav og eDag3

01 NOV. 2010

Jeg er via en nyhed på KL's hjemmeside oprettet den 20. oktober 2010 – "Ingen underskrift på digital post" – blevet bekendt med at KL den 20. maj 2010 rettede en henvendelse til videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen og finansminister Claus Hjorth Frederiksen om at "[u]nderskriftskrav bremser eDag3". Ministrene svarede KL den 23. august 2010 og KL skrev igen til finansministeren den 18. oktober 2010 om sagen.

J.nr. 2010-4301-9311/LPU5
Bedes oplyst ved henvendelse

Dok.nr. 1

I brevet af 20. maj 2010 til de to ministre gjorde KL gældende at kommunerne havde påpeget en barriere for at realisere potentialet i DokumentBoksen (den digitale postkasse på borger.dk eller virk.dk). KL henviste til at "[o]mbudsmanden stiller krav om, at afgørelser m.m. fra offentlige myndigheder til borgerne er underskrevet". KL anførte at det imidlertid både er dyrt og besværligt at kræve underskrift på den digitale kommunikation og at det vil forudsætte at alle offentligt ansatte sagsbehandlere får indscannet deres underskrift. Herefter skal underskrifterne bearbejdes, lagres og løbende opdateres ift. medarbejderudskiftning. Hertil kommer udgifter til indkøb af systemer til håndtering af de indscannede underskrifter samt implementeringsomkostninger i øvrigt.

I en offentliggjort sag – min udtalelse i Folketingets Ombudsmands beretning for 2008, s. 79 – har jeg udtalt mig om underskrift af breve i afgørelsessager. Min udtalelse må imidlertid være blevet misforstået.

I FOB 2008, s. 79, udtalte jeg mig (bl.a.) om underskriftskravet. Jeg konkluderede at retssikkerhedsmæssige, bevismæssige og ordensmæssige hensyn indebærer at en forvaltningsmyndigheds udgående breve i en afgørelsessag, herunder selve afgørelsen, underskrives. Som jeg redegjorde for i udtalelsen, følger underskriftskravet af en retssædvane som kan udledes af statsministeriets cirkulæreskrivelser tilbage fra 1922, og af domstolspraksis; underskriftskravet er også, jf. min udtalelse, accepteret i lovgivningspraksis.

Der er således ikke tale om – som anført af KL – at ombudsmanden stiller krav om underskrift.

Hertil kommer at jeg i udtalelsen vurderede Arbejdsskadestyrelsens systemer og derfor kun tog konkret stilling til hvad der gælder når der er tale om fysiske papirbreve som printes ud, kuverteres og sendes med PostDanmark. Hvad angår sådanne breve udtalte jeg at en personlig underskrift kan ske i form af en håndskrevet underskrift, en manuel faksimileunderskrift (dvs. ved at anvende et fysisk faksimilestempel) eller ved at en faksimileunderskrift indsættes elektronisk i det fysiske (papirbaserede) brev.

Derimod tog jeg ikke stilling til hvorledes de hensyn der begrundet underskriftskravet, kan opfyldes i en ren elektronisk løsning, dvs., hvor breve sendes elektronisk til borgeren. Netop en sådan misforståelse har jeg forsøgt at imødegå i Folketingets Ombudsmands "Notat om forvaltningsretlige krav til det offentlige it-løsninger" (offentliggjort på www.ombudsmanden.dk under publikationer – første gang offentliggjort ved en nyhed på hjemmesiden den 28. maj 2009 og senest revideret den 15. marts 2010) og i artiklen i Folketingets Ombudsmands beretning for 2009, s. 47 ff. I notatet er det således udtrykkeligt anført (notatet s. 4 øverst) at "[d]e samme hensyn og krav findes i relation til breve som for eksempel sendes per e-mail – men hvordan en rent elektronisk løsning mere præcist kan udformes så den opfylder alle de juridiske krav, må en kommende sag vise". Det samme fremgår af FOB 2009, s. 50.

Jeg har således ikke taget stilling til det forhold som KL's brev af 20. maj 2010 til videnskabsministeren og finansministeren særligt vedrører.

Jeg er naturligvis indstillet på at holde et møde hvor jeg kan uddybe nærmere hvis KL ønsker det.

Jeg har sendt en kopi af dette brev til Videnskabsministeriet og Finansministeriet hvor jeg også har meddelt at jeg er indstillet på at holde et møde hvis det måtte ønskes.

Med venlig hilsen

Hans Gammeltoft-Hansen

Kopi er sendt til:

Videnskabsministeriet

Finansministeriet

KOPI

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Finansministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K

Gammeltoft 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man-tors 9-16, fre 9-15

Underskriftskrav og eDag3

Jeg vedlægger en kopi af det brev jeg i dag har sendt til KL.

Jeg er indstillet på at holde et møde hvor jeg kan uddybe nærmere hvis Finansministeriet måtte ønske det.

Med venlig hilsen

Hans Gammeltoft-Hansen

0 1 NOV. 2010

J.nr. 2010-4301-9311/LPU5
Bedes oplyst ved henvendelse

Dok.nr. 2

+ bilag

KOPI

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
Bredgade 43
1260 København K

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man-tors 9-16, fre 9-15

Underskriftskrav og eDag3

Jeg vedlægger en kopi af det brev jeg i dag har sendt til KL.

Jeg er indstillet på at holde et møde hvor jeg kan uddybe nærmere hvis Videnskabsministeriet måtte ønske det.

Med venlig hilsen

Hans Gammeltoft-Hansen

01 NOV. 2010

J.nr. 2010-4301-9311/LPU5
Bedes oplyst ved henvendelse

Dok.nr. 3

+ bilag